

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 170/2019-78

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej Advokátskou kanceláriou Paul Q, s. r. o., Karadžičova 2, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 1Co/653/2014-431 z 30. decembra 2015 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8Cdo/190/2016-523 z 20. decembra 2017 takto

rozhodol:

1. Rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 1Co/653/2014-431 z 30. decembra 2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 1Co/653/2014-431 z 30. decembra 2015 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Košiciach **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **598,26 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 9. mája 2018 domáha vyslovenia porušenia čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutými rozhodnutiami, ktoré boli vydané v civilnom spore. Okrem toho sa domáha ich zrušenia s tým, že vec sa vráti krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Sťažovateľka v televíznom programe 1. októbra 2007 odvysielala reportáž s názvom Korisť z konkurzu, v ktorej prostredníctvom vyjadrení redaktora a rôznych osôb kritizovala, že v konkurze vedenom na Krajskom súde v Košiciach boli predané nehnuteľnosti obchodnej spoločnosti, hoci iná obchodná spoločnosť za tieto nehnuteľnosti ponúkla štvornásobne vyššiu čiastku. Táto druhá ponuka však bola súdom odmietnutá z právne sporného dôvodu, o ktorom sa v čase reportáže ešte len malo rozhodnúť na najvyššom súde. Kritika v reportáži smerovala ku krajskému súdu, správkyni konkurznej podstaty a k najväčšiemu veriteľovi úpadcu – obchodnej spoločnosti zriadenej štátom. Sťažovateľka 5. novembra 2009 odvysielala pokračovanie pôvodnej reportáže a opísala, že na najvyššom súde sa nepodarilo zvrátiť predaj nehnuteľností za nízku cenu. V oboch reportážach, ktoré opísané skutočnosti pomenúvajú aj výrazom konkurzná mafia, je naznačená účasť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“) na kúpe nehnuteľností v konkurze. Podľa reportáže žalobca je významným akcionárom obchodnej spoločnosti, ktorá tieto nehnuteľnosti nadobudla, pričom žalobca mal mať spoločné stretnutie so sudcom krajského súdu, ktorý v tomto konkurze rozhodoval, a so zamestnancom štátom zriadenej obchodnej spoločnosti, ktorá bola v konkurze najväčším veriteľom.

3. Žalobca sa už proti prvej reportáži bránil podaním žaloby na Okresnom súde Trebišov. Po zmenách žaloby, ktorými reagoval aj na pokračovanie reportáže, sa žalobca proti sťažovateľke domáhal náhrady nemajetkovej ujmy 99 582 eur. Žalobca tvrdil, že (i) ešte pred odvysielaním reportáže ho kontaktoval redaktor sťažovateľa, ktorému uviedol, že s konkurzom nemá nič spoločné; (ii) s osobami spomínanými v reportáži sa stretol, no predmetom ich rozhovorov konkurz obchodnej spoločnosti nebol; (iii) nadobudnutie nehnuteľností obchodnou spoločnosťou bolo zákonné a (iv) nebol členom žiadneho orgánu obchodnej spoločnosti, ktorá nadobudla nehnuteľnosti v konkurze. Z dokazovania pred okresným súdom vyplynulo, že žalobca bol štvrtinovým akcionárom obchodnej spoločnosti, ktorá nadobudla nehnuteľnosti z konkurzu. Ďalej bolo vykonané dokazovanie výsluchmi viacerých svedkov – známych a príbuzných žalobcu, ktorí uvádzali, že po odvysielaní reportáží nadobudli voči žalobcovi negatívny vzťah.

4. O žalobe okresný súd rozhodol 22. septembra 2010 tak, že sťažovateľka bola zaviazaná zaplatiť žalobcovi 9 958 eur a vo zvyšnej časti bola žaloba o náhradu nemajetkovej ujmy zamietnutá. Proti tomuto rozsudku podali odvolanie žalobca a aj sťažovateľ. Krajský súd rozsudkom z 18. decembra 2013 rozsudok okresného súdu vo vyhovujúcej časti potvrdil a v zamietajúcej časti rozsudok okresného súdu zrušil. Krajský súd v odôvodnení uviedol, že sťažovateľka informovala o otázkach legitímneho verejného záujmu, no tému zasadila do takého kontextu, ktorý naznačoval, že žalobca sa mal podieľať na organizovaní poľidného a nezákonného konkurzu. To viedlo k neoprávnenému zásahu do práv žalobcu v takej miere, ktorá odôvodňuje priznanie náhrady nemajetkovej ujmy 9 958 eur. Krajský súd k časti, v ktorej zrušil rozsudok okresného súdu, uviedol, že okresný súd má znova posúdiť nárok na náhradu nemajetkovej ujmy tak, že zohľadní závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých k zásahu do práv žalobcu došlo. Osobitne zdôraznil nutnosť zohľadnenia zavinenia a pohnútky, ktorá sťažovateľku viedla k neoprávnenému zásahu s ohľadom na jeho širokú publicitu dosiahnutú televíznym vysielaním.

5. Bez toho, aby bolo akýmkoľvek spôsobom doplnené dokazovanie, okresný súd následne rozhodol tak, že k už právoplatne priznanej náhrade nemajetkovej ujmy 9 958 eur žalobcovi proti sťažovateľke rozsudkom z 27. marca 2014 priznal 89 624 eur. Okresný súd svoje druhé rozhodnutie odôvodnil tým, že sťažovateľka porušila osobnostné právo žalobcu v značnej miere, keďže v neoprávnenom zásahu možno vidieť jej zlý úmysel, ktorý je zrejmý z obsahu odvysielanej relácie, ktorá bola vo vysielaní reklamovaná, k pokračovaniu relácie došlo napriek tomu, že žalobca už podal žalobu, a obe časti relácie boli dostupné na webovej stránke sťažovateľky. Podľa okresného súdu široká medializácia, postavenie žalobcu ako súkromnej osoby a napokon zmena postoja známych a príbuzných žalobcu k jeho osobe odôvodňuje priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v celej uplatnenej výške 99 582 eur.

6. Na odvolanie sťažovateľky bolo rozhodnutie okresného súdu potvrdené napadnutým rozsudkom krajského súdu. Sudcov krajského súdu sťažovateľka namietala pre ich zaujatosť, no o ich vylúčení rozhodnuté nebolo, keďže najvyšší súd posúdil námietku sťažovateľky tak, že nespĺňa zákonom ustanovené náležitosti. Potvrdenie odvolaním napadnutého rozsudku okresného súdu krajský súd odôvodnil tak, že priznanú náhradu nemajetkovej ujmy považuje za primeranú, keďže žalobca bol v reportáži vykreslený ako osoba konkurznej mafie, ktorá sa nabalila na pofidérnom konkurze, pričom nebol dôvod spájať žalobcu s týmto konkurzom tak, ako tomu bolo v reportážach. Krajský súd ďalej poukázal na to, že televízne reportáže žalobcovi spôsobili ujmu v spoločnosti, v podnikaní a v súkromnom živote. Následne odvolací súd zopakoval argumentáciu okresného súdu o zlom úmysle sťažovateľky a širokej publicite reportáží.

7. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podala sťažovateľka dovolanie. Na strane jednej ho odôvodnila procesnými pochybeniami, ktoré videla v tom, že odvolací súd sa nedostatočne vysporiadal s jej námietkou zaujatosti a s namietaným procesným pochybením okresného súdu. Ďalej tvrdila, že krajský súd svoje rozhodnutie nedostatočne odôvodnil. Tieto pochybenia krajského súdu mali zakladať dôvody dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f) a g) Občianskeho súdneho poriadku. Na strane druhej sťažovateľka namietla nesprávne právne posúdenie krajského súdu. Pritom zopakovala svoje právne predstavy tak, ako ich uvádzala už okresnému a krajskému súdu.

8. O dovolaní najvyšší súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že ho odmietol ako neprípustné. Dospel k záveru, že k procesným vadám podľa § 237 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku nedošlo. Uviedol, že námietka zaujatosti sťažovateľky nemala zákonné náležitosti. To, že okresný súd pojednával v neprítomnosti sťažovateľky, nebolo procesným pochybením, keďže ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní nie je dôvodom na odročenie pojednávania. K námietke o nedostatočnom odôvodnení rozhodnutí nižších súdov najvyšší súd uviedol, že obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenia o tom, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom priečiacim sa zákonu. Podľa najvyššieho súdu odôvodnenie rozsudku krajského súdu obsahuje jeho myšlienkový pochod a závery, na ktorých založil rozhodnutie ohľadom výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch. Čo sa týka nesprávneho právneho posúdenia, najvyšší súd uviedol, že v tejto časti je dovolanie neprípustné, keďže podľa Občianskeho súdneho poriadku pre nesprávnosť právneho posúdenia nebolo možno napadnúť potvrdzujúce rozhodnutie krajského súdu.

III.

9. Podľa sťažovateľky boli jej základné práva porušené tým, že krajský súd dospel v konaní k nesprávnym právnym záverom, ktoré žiadnym spôsobom nevyplývajú z vykonaných dôkazov a nevysporiadávajú sa s jej argumentmi, ktoré boli podstatné pre rozhodnutie. Sťažovateľka porušenie svojich základných práv vidí i v tom, že o jej odvolaní rozhodoval krajský súd, na ktorom prebiehalo podozrivé konkurzné konanie a ktorého predsedom bol strýc žalobcu. V súvislosti s odmietnutím dovolania sťažovateľky najvyšším súdom sťažovateľka tvrdí, že jej základné právo na súdnu ochranu porušené bolo, keď najvyšší súd rozsudok krajského súdu nezrušil. Za ústavne neudržateľný považuje názor, že dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu nespĺňa žiadnu z možností prípustnosti dovolania podľa § 237 Občianskeho súdneho poriadku.

10. Obom súdom sťažovateľka vytýka, že neosvedčili splnenie podmienok pre obmedzenie slobody prejavu a ich rozhodnutia sú v tomto smere arbitrárne a z ústavného hľadiska neudržateľné, keďže nezadefinovali rovnováhu a primeranosť vzťahu základného práva podľa čl. 26 ústavy na strane jednej a základného práva podľa čl. 19 ústavy na strane druhej, keď vo svojich rozhodnutiach prioritizovali právo na zachovanie osobnej cti a na ochranu mena žalobcu pred právom sťažovateľky na slobodu prejavu, čo sa prejavilo najmä v neprimerane vysokej náhrade nemajetkovej ujmy.

11. K ústavnej sťažnosti sa krajský súd a najvyšší súd vyjadrili tak, že sťažovateľka opakuje dôvody, ktoré už uvádzala v odvolaní a v dovolaní a s ktorými sa v namietaných rozhodnutiach vysporiadali. Ďalej oba súdy v zásade opakujú argumentáciu z odôvodnení svojich rozhodnutí.

12. Žalobca, v konaní o ústavnej sťažnosti zúčastnená osoba, uviedol, že všeobecné súdy dali jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktoré sťažovateľka v odvolaní a v dovolaní nastolila. Žalobca navrhol, aby ústavný súd sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

IV.

13. Z hľadiska posúdenia ústavnej sťažnosti bolo nevyhnutné vysporiadať sa s tým, že sťažovateľka svojou ústavnou sťažnosťou napadla nielen dovolacie rozhodnutie najvyššieho súdu, ale i odvolacie rozhodnutie krajského súdu. Čo sa týka rozhodnutia najvyššieho súdu, treba z hľadiska ústavného posúdenia rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najústálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo v čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

14. Sťažovateľka dovolanie postavila na dvoch dôvodoch. Na strane jednej napadla právne posúdenie rozhodnutia krajského súdu, pričom v tejto časti bolo jej dovolanie odmietnuté z dôvodu, že je neprípustné. Na strane druhej sťažovateľka namietala to, že na krajskom súde rozhodovali

sudcovia, ktorí neboli nestranní, odvolací súd sa pre údajné formálne nedostatky nedostatočne vysporiadal s jej námietkou zaujatosti a nedostatočne sa vysporiadal s námietkou procesného pochybenia okresného súdu, ktorý pojednával a rozhodol krátko po prvom rozhodnutí krajského súdu. Ďalej v dovolaní poukázala na nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu.

15. Najvyšší súd o podanom dovolaní rozhodoval ešte podľa Občianskeho súdneho poriadku, ktorý vo vzťahu k prieskumu rozhodnutí odvolacích súdov stanovoval iné podmienky prípustnosti ako v súčasnosti platný Civilný sporový poriadok. Najvyšší súd ústavne konformne dospel k záveru, že čo sa týka právneho posúdenia, je dovolanie neprípustné, keďže potvrdzujúce rozhodnutie krajského súdu nespĺňa žiadny z predpokladov prípustnosti dovolania podľa § 238 Občianskeho súdneho poriadku. Nemožnosť preskúmania správnosti právneho posúdenia rozhodnutia krajského súdu vyplynula z toho, že vo vzťahu k rozhodnutiu okresného súdu išlo o potvrdzujúce rozhodnutie.

16. Rovnako závery dovolacieho súdu o neprípustnosti dovolania z dôvodov podľa § 237 ods. 1 písm. f) a g) Občianskeho súdneho poriadku, ktoré sa týkajú toho, že sťažovateľke mala byť odňatá možnosť konať pred súdom a vo veci rozhodoval vylúčený sudca, nevykazujú znaky formalistického prístupu. S námietkami sťažovateľky sa dovolací súd vysporiadal dostatočne. V tejto súvislosti treba upozorniť na to, že otázka nesprávneho právneho posúdenia a nedostatočného odôvodnenia vzájomne súvisia a môžu vyvolávať dojem zhody. Z dovolaním napadnutého rozhodnutia krajského súdu však vyplývajú dôvody, ktoré viedli k rozhodnutiu, no správnosť týchto dôvodov nemohla byť predmetom prieskumu v dovolacom konaní. Tieto dôvody sú preskúmateľné v konaní o ústavnej sťažnosti. Preto napadnutím rozhodnutím dovolacieho súdu nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

17. Sťažovateľka prieskum napadnutých rozhodnutí z pohľadu svojich základných práva spájala s princípom právnej istoty podľa čl. 1 ods. 1 ústavy. Právna istota je všeobecný ústavný princíp, ktorý sa odráža aj v základných právach a jeho dodržiavanie je potrebné pri výkone moci ktoroukoľvek jej zložkou. V konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy pre namietané porušenie ústavných práv rozhodnutiami orgánov verejnej moci je tento princíp súčasťou jednotlivých hmotných a procesných ústavných práv (II. ÚS 262/2019). Preto nie je dôvod tento princíp osobitne skúmať vo vzťahu k jednotlivým základným právam.

V.

18. Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (III. ÚS 180/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

19. Proti rozsudku krajského soudu stěžovatelka namíeta, že odůvodnění len povrchně porovnálo základné práva strán sporu, čo viedlo k nedostatočnému odôvodneniu v časti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy. Krajský súd sa v napadnutom rozhodnutí v rovine zákonného práva musel vysporiadať s konfliktom základného práva stážovateľky podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy na strane jednej so základným právom žalobcu na súkromie podľa čl. 16 ods. 1 ústavy a základným právom na zachovanie ľudskej dôstojnosti podľa čl. 19 ods. 1 ústavy. Z povahy týchto základných práv vyplýva, že riešenie ich kolízie nemožno dosiahnuť v rovine zákonného práva striktnými normatívnymi riešeniami, čoho prejavom je relatívna neurčitosť noriem o ochrane osobnosti v Občianskom zákonníku. Táto relatívna neurčitosť dáva všeobecným súdom na strane jednej relatívne široký priestor na zohľadnenie okolností konkrétneho prípadu, no na strane druhej od všeobecných súdov vyžaduje v rovine právneho posúdenia splnenie zložitej úlohy porovnania významu týchto základných práv v konkrétnom prípade.

20. I v tejto veci bolo úlohou všeobecných súdov, aby zistovali mieru dôležitosti základných práva strán sporu a následne dospeli k záveru o potrebe uprednostnenia jedného z nich (I. ÚS 408/2010). Otázka sa však neobmedzuje len na to, ktoré z týchto práv bude uprednostnené, no zároveň aj na otázku, aká bude miera tohto uprednostnenia. Výsledok takéhoto vzájomného porovnania protichodných práv sa neprejaví len v zodpovedaní otázky, či konaním stážovateľky došlo k porušeniu práv žalobcu podľa § 11 Občianskeho zákonníka, ale aj v zodpovedaní otázok, ktoré na zistený skutkový stav kladie § 13 Občianskeho zákonníka. Relatívne neurčité pojmy ako česť, dôstojnosť, zadosťučinenie či primeranosť môžu byť zodpovedané len v rovine všeobecného pojmu proporcionality a v rovine tohto pojmu treba preskúmať krajským súdom stážovateľke uloženú povinnosť spočívajúcu v zaplatení 99 582 eur, keďže i uloženie náhrady nemajetkovej ujmy môže viesť k porušeniu základného práva na slobodu prejavu. Ústavnoprávny prieskum stážovateľkou namietaného rozhodnutia ako zásahu do jej základného práva je možný len identifikovaním jeho účelu, vhodnosti, nevyhnutnosti a primeranosti.

21. Tieto východiská možno vo všeobecnosti preniesť do roviny sporu o ochranu osobnosti, pričom rozhodujúce bolo posúdenie proporcionality v užšom zmysle, teda či v danom konkrétnom prípade malo mať prednosť právo žalobcu na ochranu osobnosti pred stážovateľkinou slobodou prejavu. Proporcionality v tomto prípade vyžaduje posúdenie toho, kto, o kom, čo, kde, kedy a ako povedal (II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09, IV. ÚS 448/2012). Záver o neprípustnosti zásahu do osobnostných práv neposkytuje automaticky odpoveď aj na nadväzujúcu otázku, či je okrem morálnej satisfakcie opodstatnená aj náhrada nemateriálnej ujmy v peniazoch a v akom rozsahu.

22. Pri posudzovaní otázky subjektu, ktorý mal neprípustným spôsobom zasiahnuť do práva osoby, treba vychádzať z toho, že subjekty uplatňujúce slobodu prejavu treba rozčleniť do viacerých skupín z hľadiska dôležitosti ich prejavov pre výmenu názorov v demokratickej spoločnosti. Privilegované postavenie z hľadiska ochrany slobody prejavu patrí masmédiám, a to zvlášť pri informovaní o veciach verejného záujmu (rozsudok ESLP Prager a Oberschlick v. Rakúsko z 26. 4. 1995, sťažnosť č. 1594/90, rozsudok ESLP Bladet Tromso a Stensaas proti Nórsku z 20. 5. 1999, sťažnosť č. 21980/93), pretože tým vytvárajú podmienky na kontrolu verejnej moci zo strany verejnosti. Tak tomu bolo aj v tomto prípade, keďže stážovateľka prevádzkuje televízne vysielanie.

23. V takomto prípade treba zohľadniť, že v demokratickej spoločnosti je každému dovolené vyjadrovať sa k veciam verejným a vynášať o nich hodnotiace súdy. Osobitne médiá majú sociálnu povinnosť, s ktorou korešponduje ich právo poskytovať informácie a myšlienky týkajúce sa všetkých záležitostí verejného záujmu. Médiá môžu používať určitú mieru preháňania a provokácie ako nástroja na vzbudenie záujmu o informácie. Preto je v tomto prípade nevyhnutné sťažovateľke priznať určité privilegované postavenie, ktoré bolo nevyhnutné zohľadniť pri použití zákonného práva v spore žalobcu a sťažovateľky.

24. Vo vzťahu k osobám a javom, o ktorých bolo informované, je zrejmé, že žalobca bol štvrtinovým akcionárom obchodnej spoločnosti, ktorá kupovala hodnotné nehnuteľnosti v konkurze, a najväčším veriteľom úpadcu bolo obchodná spoločnosť zriadená štátom. V takejto situácii žalobca musel očakávať záujem o informovanie o procese predaja nehnuteľností. Preto v jeho prípade nešlo o súkromnú osobu v pravom slova zmysle (rozsudky ESLP Fayed proti Spojenému kráľovstvu z 21. 9.1994, sťažnosť č. 17101/98 ods. 75 a Timpul Info – Magazin a Anghel proti Moldavsku 2007, sťažnosť č. 42964/05). Okrem toho bolo nevyhnutné zohľadniť aj to, že primárnym objektom kritiky nebol žalobca, ale postupy súdov, správcu konkurznej podstaty a väčšinového veriteľa, teda osôb, ktorých konanie musí byť otvorené kritike (rozhodnutie ESLP vo veci Thorgier Thorgeirson proti Islandu z 25. 6. 1992, sťažnosť č. 13778/93, bod 61) so širšími limitmi jej akceptovania (rozhodnutie ESLP vo veci Janowski proti Poľsku z 21. 1. 1999, sťažnosť č. 25716/94, bod 28).

25. V súvislosti s postavením žalobcu bolo nevyhnutné zvážiť i to, že kritika nesmerovala do jeho súkromnej, ale do profesijnej sféry. Takáto kritika je chránená viac ako kritika zasahujúca do sféry súkromnej (rozsudok ESLP Dalban proti Rumunsku z 28. 9. 1999 č. 28114/95, bod 50). Skutočnosť, že televízne reportáže sa netýkali súkromného života žalobcu, ale jeho verejného pôsobenia, svedčí v rámci hľadania rovnováhy medzi dotknutými základnými právami sťažovateľky a právami žalobcu v prospech uprednostnenia slobody prejavu sťažovateľky.

26. Význam opísaných hľadísk potrebných na skúmanie proporcionality základných práv sťažovateľky a žalobcu v tomto prípade nadobúda osobitný rozmer vo vzťahu k výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy. Krajský súd v namietanom rozsudku v podstate potvrdil záver okresného súdu o tom, že odvysielaním relácií sťažovateľka nezákonným spôsobom zasiahla do práva na ochranu osobnosti žalobcu s tým právnym následkom, že mu je okrem už právoplatne a ústavne nespochybniteľne priznaných 9 958 eur povinná zaplatiť ďalších 89 624 eur.

27. Takýto právny záver krajského súdu je v už opísaných okolnostiach veci v rovine zákonného práva zjavne nesprávny, a preto v rozpore so základnými právami sťažovateľky. Ustanovenie § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka umožňuje priznanie primeranej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, pričom určenie jej výšky závisí od skutkových okolností prípadu. Závery o určení výšky náhrady musia vychádzať zo skutočností zistených kontradiktórnym dokazovaním, pričom pri právnom posúdení je nevyhnutné jednotlivé skutočnosti pomenovať z pohľadu protichodných základných práv dotknutej osoby a subjektu, ktorý do jej práv na ochranu osobnosti zasiahol mediálne prezentovanou informáciou. Pri určovaní sumy nemajetkovej ujmy musia všeobecné súdy zároveň zohľadňovať svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť, a teda v súlade s princípom rovnosti rozhodovať v porovnateľných veciach rovnako tak, aby ich rozhodnutiami bol vytvorený predvídateľný základ priamej úmery medzi závažnosťou ujmy a výškou náhrady.

28. V prípade rozhodnutia krajského súdu tomu tak však nebolo. Zdôvodnenie všeobecných súdov tak, ako je zrejme vo vzájomnom súvisle odôvodnení rozhodnutí okresného a krajského súdu, nezohľadňuje žiadne z už uvedených ústavnoprávných hľadísk. Záver o nemateriálnej ujme žalobcu sa žiadnym spôsobom nepremietol do odôvodnenia rozhodnutia o priznanej výške. Odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu eklektickým prístupom zvyrazňuje len niektoré prvky zisteného skutkového stavu, zatiaľ čo ostatné skutočnosti ponecháva bez povšimnutia a zohľadnenia v úvahe o určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Obdobne tomu je i v časti právneho posúdenia, keďže rozhodnutiu chýba porovnanie posudzovanej veci s inými prípadmi porušenia práva na ochranu osobnosti.

29. Napadnuté rozhodnutie krajského súdu z hľadiska skutkového vychádza zo zistení o zlom úmysle sťažovateľky, ktorý má byť zrejmy z obsahu odvysielanej relácie, jej reklamy, pokračovania a dostupnosti na webovej stránke. Rozhodnutie zvyrazňuje len postavenie žalobcu ako súkromnej osoby a zmenu postoja jeho známych a príbuzných. Krajský súd v tejto argumentácii zvyrazil, že žalobca bol v reportáži vykreslený ako osoba konkurznej mafie, ktorá sa nabalila na pofidérnom konkurze, pričom nebol dôvod spájať žalobcu s týmto konkurzom.

30. Uvedená redukcia všeobecných súdov na prvom mieste nezohľadnila, že informácie boli sťažovateľkou verejnosti poskytované v rámci plnenia jej mediálnej úlohy. K charakteru sťažovateľky, či skôr k motívu jej konania všeobecné súdy bez bližšieho zdôvodnenia dospeli k záveru o jej zlom úmysle, hoci z reportáže je zrejme, že jej predmetom nie je primárne osoba žalobcu, ale súd, správca konkurznej podstaty, najväčší veriteľ a predovšetkým samotný fakt predaja nehnuteľností pod cenu. V tejto súvislosti všeobecné súdy opomenuli, že i postavenie žalobcu nebolo možné stotožniť s postavením typicky súkromnej osoby, keďže informácie sa týkali jeho podnikateľskej činnosti, ktorá ho viedla k zapojeniu sa do procesu speňazovania konkurznej podstaty, čo má prostredníctvom ceny nepochybne dopad na mieru uspokojenia jednotlivých konkurzných veriteľov, medzi ktorými bola aj medializovaná obchodná spoločnosť zriadená štátom. Pri osobe žalobcu bola v odôvodnení rozhodnutí zatlačená do pozadia nesporná skutočnosť o tom, že žalobca bol štvrtinovým akcionárom z konkurzu profitujúcej obchodnej spoločnosti. Ambivalentným spojením o tom, že v konkurznom konaní mohlo dôjsť k určitým pochybeniam, sa všeobecné súdy vyhli odpovedi na otázku, či je pravdivá základná informácia o činnosti zúčastnených osôb, v dôsledku ktorej došlo k predaju nehnuteľností za výrazne nižšiu ako trhovú cenu. Z toho je zrejme, že všeobecné súdy nesprávne pristúpili k riešeniu otázok, kto, o kom a čo informoval, a z pohľadu kolidujúcich práv zvyraznili len spôsob (ako) komunikácie. Hoci spôsob komunikácie bol spojený s použitím expresívneho výrazu konkurzná mafia, v tejto časti všeobecné súdy opomenuli, že mediálne výrazové prostriedky sú chránené relatívne širšou slobodou prejavu.

31. Krajský súd a pred ním ani okresný súd tieto požiadavky vôbec nerešpektovali. Ich všeobecný záver o nemateriálnej ujme žalobcu sa opiera len o skutočnosť, že o žalobcovi boli uvedené nepravdivé informácie. Krajský súd nezhodnotil satisfakciu priznanú žalobcovi z titulu zásahu do jeho základného práva z pohľadu jej nevyhnutnosti a primeranosti k základnému právu sťažovateľa. V tejto súvislosti treba opätovne pripomenúť, že zatiaľ čo v prvom rozhodnutí bolo sťažovateľovi priznaných 9 958 eur, druhé rozhodnutie mu priznáva ďalší takmer desaťnásobok tejto čiastky, a to pri rovnakom skutkovom základe. Priznanie takejto násobne vyššej čiastky nepochybne vyžaduje aj tomu zodpovedajúce zdôvodnenie. Tak tomu nie je, a priznaná náhrada

sa preto na prvý pohľad javí ako neprimerane vysoká a v rozpore so základnými právami sťažovateľky. Závery krajského súdu vo vzťahu k určeniu výšky náhrady nemajetkovej ujmy nemajú dostatočný základ právneho odôvodnenia. Potvrdzujúce rozhodnutie krajského súdu, ktorého právne posúdenie nemohlo byť predmetom prieskumu v dovolacom konaní, preto viedlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

32. Vzhľadom na vyslovenie porušenia základných práv sťažovateľky bolo podľa čl. 127 ods. 2 ústavy napadnuté rozhodnutie krajského súdu zrušené s tým, že podľa čl. 127 ods. 2 tretej vety ústavy sa mu vec vracia na rozhodnutie. Len takýmto spôsobom môžu byť efektívne ochránené základné práva sťažovateľky. V ďalšom konaní sa všeobecné súdy budú musieť vysporiadať s otázkou, či žalobcovi už právoplatne a ústavnou sťažnosťou nespochybniteľne priznaná náhrada nemajetkovej ujmy nie je dostatočnou satisfakciou za zásah do jeho práva na ochranu osobnosti, ktorý bol rovnako právoplatne a ústavnou sťažnosťou nespochybniteľne konštatovaný. Z doterajších skutkových a právnych záverov odôvodnení všeobecných súdov k tomu v žiadnom prípade nemožno dospieť, a to osobitne s ohľadom na zvolený argumentačný prístup eklektického výberu niektorých prvkov zisteného skutkového stavu bez jasného pomenovania toho, kto, o kom, čo, kde, kedy a ako informoval.

VI.

33. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli zastúpením advokátom. Výška náhrady 598,26 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľka má nárok na náhradu za dva úkony právnej služby v roku 2018 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 153,50 eur) a za jeden úkon právnej služby v roku 2019 (vyjadrenie 163,33 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 9,21 eur a 9,80 eur) predstavuje 498,55 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 99,71 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2021

Robert Šorl
predseda senátu